

Ю. О. Хренова

завідувач сектору з питань запобігання
та виявлення корупції Головного територіального
управління юстиції в Одеській області

ПОВІДОМЛЕННЯ ПРО СУТТЄВІ ЗМІНИ В МАЙНОВОМУ СТАНІ СУБ'ЄКТА ДЕКЛАРУВАННЯ ЯК ДОДАТКОВИЙ ЗАХІД ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ

Корупція є однією з найбільших проблем для розбудови соціальної та правової держави, оскільки виводить її за межі правового поля, руйнує механізм зсередини, викликає недовіру громадян до органів державної влади, правоохоронних органів, судів та шкодить іміджу України на міжнародній арені.

З 2014 року в Україні розпочалась антикорупційна реформа, прийнято Закон України «Про запобігання корупції» від 14.10.2014 № 1700-VII (далі – Закон), створено нові антикорупційні органи.

Одними з основних інструментів запобігання та протидії корупції є заходи фінансового контролю, передбачені Законом, а саме:

1) подання декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування;

2) повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування;

3) повідомлення про відкриття валютного рахунка в установі банку нерезидента суб'єктом декларування або членом сім'ї суб'єкта декларування.

Новим для України із вищезазначених заходів є повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування, подання яких розпочалось з 1 вересня 2016 року, тобто з початком роботи системи подання та оприлюднення відповідно до Закону декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування є одним із двох додатко-

вих заходів фінансового контролю, передбачених статтею 52 Закону, який на відміну від інших вимог фінансового контролю, стосується виключно суб'єкта декларування, тобто подається ним лише у разі суттєвої зміни його особистого майнового стану і жодним чином не стосується аналогічної зміни у майновому стані членів його сім'ї.

Відповідно до частини другої статті 52 Закону у разі суттєвої зміни у майновому стані суб'єкта декларування зазначений суб'єкт у десятиденний строк з моменту отримання доходу або придбання майна зобов'язаний повідомити про це Національне агентство з питань запобігання корупції, шля-

хом подання відповідного електронного повідомлення до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування (далі – Реєстру) через власний персональний електронний кабінет у системі подання та оприлюднення декларації осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

Під суттєвою зміною у майновому стані суб'єкта декларування вважається отримання ним одного разового доходу або придбання майна на суму, яка перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня року, у якому подається повідомлення.

Доходи включають: заробітну плату (грошове забезпечення), отриману як за основним місцем роботи, так і за сумісництвом, гонорари та інші виплати згідно

з цивільно-правовими правочинами, дохід від зайняття підприємницькою або незалежною професійною діяльністю, дохід від надання майна в оренду, дивіденди, проценти, роялті, страхові виплати, благодійну допомогу, пенсію, спадщину, доходи від відчуження цінних паперів та корпоративних прав, подарунки та інші доходи. Під заробітною платою розуміється основна заробітна плата, а також будь-які заохочувальні та компенсаційні виплати, які виплачуються (надаються) особі у зв'язку з відносинами трудового найму. Якщо вартість майна перевищує 50 прожиткових мінімумів, встановлених для працездатних осіб на 1 січня, але була сплачена частинами, то повідомлення про суттєві зміни в майновому стані подається після переходу права власності на таке майно. Дохід, який був нарахований, але не сплачений (не отриманий), не повідомляється.

Для кожного випадку отримання доходу або придбання майна подається окреме повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування, доходи та видатки на придбання майна суб'єкта декларування відображаються у грошовій одиниці України, доходи/видатки, одержані/здійшені в іноземній валюті, з метою відображення у повідомленні перераховуються в грошовій одиниці України за валютним (обмінним) курсом Національного банку України, що діяв на дату одержання доходів/здійснення видатків. Вартість майна, що було придбано суб'єктом декларування, зазначається у грошовій одиниці України відповідно до останньої грошової оцінки майна або – якщо така оцінка не проводилася чи її результати невідомі суб'єкту декларування – на момент набуття майна у власність (як зазначено в документі, на підставі якого було набуто право власності), відомості щодо фінансових сум (кількості грошей) заокруглюються до гривні.

Зазначена у повідомленні інформація включається до Реєстру та оприлюднюється у публічній частині Реєстру на офіційному веб-сайті Національного агентства (без відображення конфіденційної інформації про особу відповідно до закону).

Окрім того, подання інформації про суттєві зміни в майновому стані не звільняє суб'єкта декларування від обов'язку подати декларацію та зазначити в ній всі необхідні відомості.

Щодо механізмів перевірки повідомлень про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування слід зазначити, що у чинному законодавстві України відсутній порядок перевірки вищевказаних повідомлень, на відміну від порядку контролю та проведення перевірки декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого

самоврядування, який регламентований Порядком проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженого Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.02.2017 № 56. Відсутність визначеного порядку перевірки повідомлень про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування створює безліч проблем на практиці як для правоохоронних органів, так і для судів.

Так, відповідно до положень статті 255 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) посадові особи органів внутрішніх справ (Національної поліції), органів прокуратури України, органів Служби безпеки України, Національного агентства з питань запобігання корупції уповноважені на складання протоколів про вчинення адміністративних правопорушень, пов'язаних із корупцією, за статтями 172-4-172-9 КУпАП, але проведеним аналізом Законів України «Про запобігання корупції», «Про Національну поліцію», «Про прокуратуру», «Про Службу безпеки України»; Порядку проведення контролю та повної перевірки декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженого Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.02.2017 № 56 (далі – Порядок) не виявлено у органів Національної поліції, органів прокуратури, органів Служби безпеки України повноважень та механізмів для проведення контролю щодо своєчасності подання повідомлень про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування.

Вищезазначене може свідчити про прогалини в чинному законодавстві України, оскільки незрозуміло, яким чином посадові особи

вищезазначених правоохоронних органів мають право складати протоколи про адміністративні правопорушення, пов'язані з корупцією, в тому числі за порушення вимог фінансового контролю, не маючи повноважень щодо перевірки повідомлень про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування.

За результатами аналізу окремих нормативно-правових актів, які регулюють функціонування Реєстру, а саме Порядку формування, ведення та оприлюднення (надання) інформації Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, затвердженого Рішенням Національного агентства з питань запобігання корупції від 10.06.2016 № 3, можна дійти висновку, що повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування є додатком до декларацій, який подається між періодами подання декларацій для фіксування факту суттєвої зміни в майновому стані, а майновий стан суб'єкта декларування фіксується в декларації за певний період, яка передує поданню повідомлення. Окрім того, інформацію, зазначену в повідомленні, суб'єкт декларування зобов'язаний відобразити в наступній декларації особи, уповноваженої на виконання функцій держави або місцевого самоврядування.

За неповідомлення або не своєчасне повідомлення про суттєві зміни у майновому стані суб'єкта декларування частини 2 статті 172-6 КУпАП передбачена адміністративна відповідальність у вигляді накладення штрафу від ста до двохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.

Вчинення вищезазначеного правопорушення особою, яку протягом року було піддано адміністративному стягненню за такі ж порушення, тягне за собою накла-

дення штрафу від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з конфіскацією доходу чи винагороди та з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік.

Після накладення стягнення відповідні відомості щодо особи вносяться до Єдиного державного реєстру осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення. Це, в свою чергу, тягне за собою низку негативних наслідків для подальшої професійної діяльності особи, уникнути яких можна, виконуючи вимоги Закону.

Окрім того, набрання законної сили рішенням суду щодо притягнення державного службовця до адміністративної відповідальності за корупційне або пов'язане з корупцією правопорушення є підставою для припинення державної служби у зв'язку із втратою права на державну службу або його обмеженням відповідно до статті 84 Закону України «Про державну службу».

Таким чином, додаткові заходи здійснення фінансового контролю повинні вдосконалити систему запобігання та виявлення корупції, однак, з метою недопущення порушення прав осіб, які є суб'єктами декларування, та враховуючи негативні наслідки притягнення осіб до адміністративної відповідальності у зв'язку із вчиненням корупційного або пов'язаного з корупцією правопорушення, слід внести зміни до чинного законодавства шляхом закріплення поняття «Повідомлення про суттєві зміни в майновому стані суб'єкта декларування» та затвердження порядку контролю своєчасності та перевірки повідомлень про суттєві зміни суб'єктів декларування, в якому необхідно чітко визначити повноваження спеціально уповноважених суб'єктів у сфері протидії корупції щодо перевірки вищезазначених повідомлень. ■